

PAVEL VYSLÁN Z ANTIOCHIE (starší verze úlohy)

Převod materiálu

David Balcar

Pořadí v lekci

15

klíčové pojmy, dobové a textové souvislosti:

Charakteristika oddílů: po povolání Pavla, apoštola pohanů, (Sk 9) a „obrácení“ Petra, který svou teologickou výbavou na otevřenost vůči pohanům nestačil (Sk 10-11), následuje vyprávění v „civilnějšímu“ stylu o tom, jak v Antiochii začali zvstávat *helénové* - tedy pohanům nespjatým s židovskou tradicí. Následuje legendární velikonoční vysvobození ve Sk 12, potom oddělení Pavla a Barnabáše k misijnímu úkolu ve Sk 13.

Pro lukášovský způsob vypravování je typické, že stíhá zvst o „masivních“ událostech příběhu spásy (při nichž jako by se otevíraly přehledy mezi nebem a zemí - jako např. Vánoce, Velikonoce, Letnice ale i další) s příběhy laděnými naprosto stíživě. V nich se pak realizuje to, co se jednoznačně ukázalo v předchozích zvstných masivních událostech. Od Sk 9 do Sk 12 se příběhy Petra (prvního svědka příběhu Skutků) a Pavla proplétají, aby pak Petr ve Sk 12 definitivně odešel ze scény Skutků. Od 13. kapitoly se ujímají svědectví evangelia antiochenští a Pavel, kteří realizují poslední část osnovy - přinést evangelium „na sám konec země“ (Sk 1,8).

Pronásledování: v Jeruzalémě - týkající se zvláště šarpanovského okruhu, vede k tomu, že se jeho příznivci rozprchli (dosl. *byli rozprášeni* - 11,19 viz také Sk 8,1.4). Když se v příběhu Skutků posouvá zvstování evangelia do další etapy - z Judska do Samařska - a mezi pohany (podle osnovy ve Sk 1,8), je to vždycky „díky“ pronásledování. Zaslíbení Vzkříšeného se plní, byť asi úplně jinak než apoštolé očekávali.

Přechod od zvstování židů ke zvstování pohanů (Sk 11, 19 a 20): výrazně se tu vyskytuje dvojice židé - řekové (viz např. 1 K 1,22n aj.). Způsob vyprávění zřejmě sděluje, že oslovit zvstí o Kristu přisloušníky jiného náboženského, kulturního a civilizačního okruhu nebylo vůbec snadné. Zvstování a vyznání, že *Ježíš je Pán* (v. 20) neznalo mezi pohany tak nábožensky provokativně jako mezi židy (titul Pán - KYRIOS najdeme v řeckém překladu SZ tam, kde je řeč o Hospodinu). O to víc však mohlo provokovat politicky - vyznání, že *Ježíš je Pán* (Kyrios Iesus) znalo řecky mluvícím a myslícím jako polemika se státní loajální přisvědčením, že *císař je pán* (Kyrios Kaisar). Podezření, že křesťané jsou nekalé, protistátní živly, se pak ve Sk objeví několikrát (Sk 16,20 17, 7)

Ruka Pánů byla s nimi: „ruka Pánů“ je SZNí obrat pro Boží vysvobozovatelské akce. Zvstování mezi pohany je tedy svého druhu pokračováním zvstí o Božích skutcích pro Izrael. Stejně tak smíme rozumět zděraznění obrácení: nejde ani tak o emocionálně prožívanou konverzi, jako o změnu orientace ve směru, který nabízí zvstované slovo.

Inspekce z jeruzalémského sboru: jeruzalémští se o kvetoucím antiochenském sboru brzo dověděli a poslali tam na „vizitaci“ proroka Barnabáše (11,22). Nejspíše se jednalo o kontrolu pravověrnosti. V antiochenském sboru se začalo zvstovat jiným způsobem, než byli jeruzalémští zvyklí. Antiochenští, kteří se neobraceli pouze k židům, ale i k pohanům, jsou o „krok napřed“, a tudíž podezřelí. „Vyslanec jeruzalémských“ - Barnabáš má ovšem pro tuto novou práci porozumění. Vzpomene si na Pavla a dojde si pro něj do Tarsu, kde by Pavel zřejmě jinak zůstal.

Uedníci poprvé nazváni „křesťany“: dosl. jsou to „křestovci“. Důležitá je informace, že se jedná o jakousi „náboženskou přezdívku“, kterou uedníky z antiochenského sboru používalo jejich okolí. Ve chvíli, kdy evangelium překračuje hranice svta židovství, jsou vyznavaři identifikováni jako ti, kteří zvstují a věří, že

Kristem, Mesiášem je Ježíš. Vzhledem k tomu, že slovník Lukáše ve Sk 11,19nn má podobnost s oddílem 1 K 1,18nn, je snad namíst? myslet na Krista ukřižovaného a skandálnost této zv?sti pro židy a ?eky.

Podle mimobiblických pramen? šlo o hanlivý p?ídomek. Pak by bylo namíst? *k?es?ané, kristovci* p?ekládat jako „kris?áci” (?eská p?ípona „ák” vyjad?uje despekt - viz nap?. p?íjmení „novák” vyjad?ující p?vodn? ned?v?ru - ten je tu nový, cizí – „cizák“ - tudíž podez?elý).

V bibli je ovšem jméno v?dycky také jakýmsi uloženým programem. Co se v hlavách pohanského okolí zrodilo jako ned?v?živé a hanlivé ozna?ení, vyjad?uje nejp?esn?ji, pro? a na? tady tahle „náboženská parta” vlastn? je.

U?itelé a proroci(13,1n): v Antiochii není Pavel ještě v?d?í osobností, ale p?sobí zde mezi proroky a u?iteli, kte?í stáli v ?ele sboru a je považován za jednoho z nich. U?itelé vyu?ovali k?es?anskému porozum?ní Starému zákonu. Novozákonní proroci kázali jasnou ?e?í evangelium. Díky t?mto prorok?m (inspirovaným Duchem) máme z?ejm? zachovány a do nové situace „dotvo?eny” mnohé Ježíšovy výroky.

Odd?lení Duchem svatým k dílu povoláných(Sk 13,2): upomíná na jedine?ná prorocká vystoupení (Iz 61,1n). Prorok nezv?stuje d?razy, které samy sebou vyplývají z tradice, vystupuje s nárokem mluvit a jednat p?ekvapiv?, posouvat d?razy, p?ekvapiv? rozevírat obzory.

Práv? v písních prorok? - zejména Iz od 40. kap. aj - najdeme z?etelné d?razy na to, že Boží jednání s Izraelem má zásadní a kone?ný, eschatologický význam pro všechny národy. M?žete d?tem p?ipomenout p?íb?hy prorok? - a p?íb?hy Ježíšovy - v nichž dochází k setkáním s jednotlivými lidmi pohanského p?vodu (vdova ze Sarepty Sidonské - 1Kr 17, Šunemanka - 2Kr 3, Náman - 2Kr 5, uzdravení setníkova sluhy - Lk 7).

Antiochenské u?itele a proroky vedlo vyznání, že Ježíš je Kristus, k rozhodnutí víry, že nastal ?as vydat se se zv?stí evangelia - se slovem záchrany - k pohan?m.

P?íchod prorok? (Sk 11,27-30): je epizoda, která není v p?edepsaném ?tení. Se staršími d?tmi ji však m?žete probrat a ilustrovat na ní funkci proroka: když hlad ohlašují proroci, pak to nezní jako neodvratná ?i katastrofická p?edpov??, ale jako výzva ví?e - p?ijde hlad, co s tím ud?láme? A víra otev?ená prorockým d?raz?m odpovídá: Ud?láme sbírku..

Barjezus(syn Ježíše, což je b?žné jméno) – **Elymas** (snad ?arod?j, kouzelník): nap?tí mezi dv?ma p?ízvisky této postavy dává tušit konflikt, ke kterému skute?n? dochází. Ten, kdo se stav?l do cesty zv?sti evangelia ovšem není potrestán jako nep?íjemná konkurence, které se chce Pavel zbavit. Pro Lukáše je Pavel plný moci Ducha, kdežto Barjezus je pod vlivem moci zla. Pod touto mocí je ?lov?k zaslepený a tápe. I jeho slepota je ale snad jen do ?asu.

Pavlovo kázání: zv?st, která dosp?la k pohan?m, nespadla z nebe. Má už za sebou n?jakou cestu. My už n?co víme o Hospodinu, který jednal a jedná s ?lov?kem. Tohle evangelium spo?ívá v odpušt?ní h?ích? (v 37) - zcela pavlovským zp?sobem mluví o tom, že ?lov?k není ospravedln?n ze skutk? Zákona – ale to sám B?h – Otec Ježíše Krista – první ?lov?ka p?ijímá d?íve, než n?co vykoná a navzdory veškeré vin?. Z tohoto evangelia se pohané radují (v 48).

Roztr?ka mezi církví a židy na sebe ovšem nenechá dlouho ?ekat. Nejde jenom o závist (v 45), ale práv? cesta k Bohu pro jeho milost se zdá žid?m nep?ijatelná. Jestliže Pavel s Barnabášem p?i odchodu z Antiochie symbolicky set?esou prach z nohou, není to ještě známka nep?ekonatelnosti tohoto rozporu, jako spíše demonstrace jejich nevin.

úskalí textu:

- Barjezus není Harry Potterem Nového zákona. Harryho příběhy končí totiž jasnou demonstrací, že v kritické situaci člověk může spoléhat na pomoc přátel. Na kouzla není radno spoléhat, což se Barjezovi nevyplácí.

- Pozor na antisemitskou notu, ke které by vyhnání misionářů mohlo svádět. Lukášovi nejde o polemiku proti židům jako proti lidem, kteří zabili Ježíše Krista. O vině lidí odpovědných za jeho smrt se Lukáš vyjadřuje velice šetrně.

pomůcky

Obrázky Zd. Šorma z flanelografu ke klíčovým starozákonním příběhům, nejlépe pak k těm, které už dříve probíraly, příp. z knihy TdV

motivační uvedení do příběhu:

a) Pro Teofila:

Teofil může tentokrát srovnávat působení Pavla s kouzelníkem Barjezem. Když má takové příčné jméno (syn Ježíšův) – najdou jistě s Pavlem společnou řeč. Pavel ho však odhaluje jako toho, kdo se staví do cesty evangeliu, jako svůdce a nepřítele Božího – je totiž kouzelníkem. Jestliže ho Pavel přemůže – bude snad o to víc hrovat sám Lukáš na to odpovídá následujícím Pavlovým kázáním: síla evangelia nespočívá v kouzlech, ale v čerpání z jiných zdrojů.

T: na čem tedy vyrostá? S čím to ten Pavel přišel mezi pohany? A také jak to, že to židy tolik pobouřilo? Lukášovy odpovědi vycházejí z Pavlova kázání: jsou to ty staré známé příběhy z bible (SZ) – to už v nich se nám Pán Bůh dával poznat. Tohle je Bůh, kterého Ježíš chápe jako Otce. A jeho – Ježíše – Bůh vzkřísil – což znamená, že právě v něm to Boží dílo s člověkem pokračuje. A to Boží milosrdenství, o kterém v celé bibli řečeme, se tu zřetelně otevírá i pohanům. To čím začíná první misijní Pavlova cesta, je klasicky lukášovské: Ježíšův příběh je zasazen do kontextu celých dějin spásy, tak jak jsme o nich slyšeli ze SZ příběhů.

b) Pro mladší školní, střední a starší školní věk:

Když byste měli říct něco o tom, koho Ježíš považoval za svého Otce. Co víme o sz Hospodinu z biblických příběhů? Právě tímto příběhem začíná teprve apoštol Pavel zvěstování evangelia mezi pohany.

6. osnovy vyprávění:

a) poznámky a osnova pro mladší, střední a starší školní věk:

Začátek Pavlovy misijní činnosti je provázen otázkou po oprávněnosti kázat evangelium i pohanům. Pavlovo kázání pak tvoří převážnou část tohoto oddílu. Můžete s dětmi klidně procházet jejich znalosti ze SZ příběhů ve kterých Hospodin jedná se svým lidem. Takovou strukturu má totiž i Pavlovo kázání. Tyto dějiny Božího jednání s člověkem ovšem ústí do Ježíšova příběhu, k němuž se Bůh přibližuje jeho vzkříšením. Proto se tomu, kdo vstupuje v Boží moc stejně jako Ježíš, otevírá Boží milost – té nestojí v cestě ani lidská vina, ani pohanský původ.

osnova pro mladší školní v?k:

- I. Barjezus se staví do cesty evangeliu
- II. Zv?stování mezi pohany a vznik sboru
v Antiochii
- IV. Barnabáš na inspekci

Pavlovo kázání

Zv?st o Ježíši p?ijata pohany – odmítnuta židy

Pavel a Barnabáš odcházejí kázat dalším pohan?m

b) osnova st?ední a starší školní v?k:

- I. Barjezus se staví do cesty evangeliu
- II. Pronásledování zaválo u?edníky do Antiochie
- III. Zv?stování mezi pohany a vznik sboru
v Antiochii
- IV. Barnabáš na inspekci

Pavel a Barnabáš vyslání k misii

Pavlovo kázání

Zv?st o Ježíši p?ijata pohany – odmítnuta židy

Pavel a Barnabáš odcházejí kázat dalším pohan?m

7. podn?ty pro rozhovor:

– v kterých prorockých p?íb?zích se s Boží vysvobozující mocí setkávají i p?íslušníci neizraelských národ??
(viz klí?ové pojmy)

– jak ?asto se stane, že k vám do t?ídy p?ibude n?kdo nový? Umíte ho vzít mezi sebe, nebo mu dáváte najevo, že je mezi vás nepat?í?

– znáte všechny lidi, kte?í p?icházejí na bohoslužby? Všimli byste si, kdyby p?išel n?kdo nový? Um?li byste ho p?kn? p?ivítat? Co byste mu ?ekli?

– už jste p?emýšleli, koho pozvat do Ned?lní školy nebo do náboženství? Myslíte, že je to i vaše starost – nebo je to jen záležitost fará?e, u?itele NŠ?

– co všechno vede k tomu, že se lidé ur?itého jazyka, národnosti, rasy dívají na druhé s podez?ením, odmítav??

Odkaz na pracovní list

[15 Pavel vyslán do Antiochie](#)

Odkaz na píse?

[To já, ó Pane m?j, p?jdu, když mne posíláš](#)

[Bu? Bohu všechna chvála, ?est a požehnání](#)

[Zpívejte Pánu nové písn?](#)

[Kdo na kolenou kle?í, vídá dál](#)

[Ve jme?no Krista doufa?me](#)

[Jd?te po všem sv?t? \(BTS86\)](#)

Cílová skupina

[Školní](#)

Katechetické cykly

[Pozvání na cestu - Skutky](#)

Biblický odkaz (kat)

[Skutky 11,19–26](#)

[Skutky 13,1–52](#)